

Úvodem

Cesty aplikovaného pedagogického výzkumu se zpravidla ubírají směrem, který je určen aktuálně dosaženou úrovní poznání v oboru a vizí vyplývajících z představ o budoucím vývoji ve společnosti v národním i globálním měřítku. S tím koresponduje také přetrvávající snaha o reformu vzdělávací politiky a modernizaci vzdělávání v českých školách. Na cestě k tomuto cíli existuje několik možných přístupů. Jednodušší, založený na požadavku redukce vzdělávacích obsahů, se nese v duchu prvoplánové, mnohdy jen obtížně zdůvodnitelné snaze vyhovět širším vrstvám a politické zakázce. Složitější přístup je založen na úvaze o budoucnosti profesí a na ukazující se nezbytnosti získat kompetence - způsobilosti, jejichž základem je zvládnutí široce pojatých znalostí a dovedností, které je sice namáhavé si osvojit, avšak jejich nabytí vede ke kvalitnímu vzdělání v intencích dovedností pro 21. století.

Je paradoxem, že v době, kdy se v souvislosti s rozvojem umělé inteligence hovoří o průmyslu 4.0, popřípadě 5.0, prudce se rozvíjejí například biotechnologie, nanotechnologie, genetika a neurovědy, objevují se snahy o redukci základních obsahů přírodovědných oborů, které tvoří bázi pro následné poznání v těchto a dalších oborech budoucnosti.

Hrozbou pro výchovu a vzdělávání se tak stává myšlenková a intelektuální chudoba jako důsledek neschopnosti přemýšlet v souvislostech a s tím spojená redukce vědění ve společnosti, která se chce nazývat společností vědění či společností založenou na znalostech. Tak se projevuje opouštění idejí, jejich přeměna na utilitarismus a ztráta úcty ke vzdělání, jež pravděpodobně povedou k průměrnosti a k zaostávání, které si dnešní společnost nemůže dovolit. Vymýšlení zástupných pseudoproblémů, jako je požadavek opouštění „memorování“ či „biflování“, které bývá často zaměňováno za potřebné pamětní učení, uhýbání před řešením problémů skutečných a arogance prostá sebereflexe pak dovoluje přijímat rozhodnutí bez odpovídajících odborných znalostí.

Vize inovativního kvalitního vzdělání, které by měly školy efektivně poskytovat, by měla být podpořena výsledky výzkumů a její uskutečňování by mělo určovat další nosné výzkumné záměry.